

EL

EL

EL

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 5.2.2010
COM(2010)25 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

πρόταση κοινής έκθεσης για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη 2010

SEC(2010)98
SEC(2010)99

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

πρόταση κοινής έκθεσης για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη 2010

Κύρια μηνύματα

Οι αποφασιστικές πολιτικές παρεμβάσεις και οι αυτόματοι σταθεροποιητικοί μηχανισμοί των ευρωπαϊκών συστημάτων πρόνοιας έχουν περιορίσει τις οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες της χειρότερης ύφεσης των τελευταίων δεκαετιών. Ωστόσο, είναι ακόμη δύσκολο να αξιολογήσουμε πλήρως το ανθρώπινο κόστος της κρίσης. Ο αντίκτυπος στις αγορές εργασίας και στον πληθυσμό, ιδίως για τους πιο ευάλωτους, είναι πολυδιάστατος. Η επένδυση στην τακτική παρακολούθηση των κοινωνικών τάσεων και στην ενίσχυση των κοινωνικών στατιστικών έχουν κρίσιμη σημασία για τον σχεδιασμό έγκαιρων και αποτελεσματικών απαντήσεων πολιτικής και για την εκτίμηση του αντικτύπου τους.

Η κρίση αποκάλυψε μεγάλη ετερογένεια μέσα στην ΕΕ. Η εμβέλεια, το μέγεθος και οι συνέπειες της κρίσης ποικίλλουν, όπως και η ικανότητα των εθνικών συστημάτων πρόνοιας να παρέχουν κατάλληλη προστασία. Δεν έχουν όλα τα κράτη μέλη τα οικονομικά μέσα για να ανταποκριθούν στην αυξανόμενη ζήτηση και ορισμένα παρουσιάζουν μεγάλες ανεπάρκειες σε ό,τι αφορά το δίκτυ ασφαλείας. Ο περιορισμός των ανεπαρκειών αυτών αποτελεί τώρα προτεραιότητα.

Ταυτόχρονα, η ανάγκη να περιοριστεί η αύξηση των δημόσιων δαπανών επιτάσσει τη βελτίωση της ποιότητας των παρεμβάσεων και, σε μερικές περιπτώσεις, τον σαφή καθορισμό προτεραιοτήτων. Αυτό σημαίνει πιο αποτελεσματικά και αποδοτικά μέτρα κοινωνικής προστασίας και ένταξης, σύμφωνα με τις αρχές της πρόσβασης για όλους, της επάρκειας και της βιωσιμότητας.

Η ανεργία ενδέχεται να παραμείνει υψηλή για κάποιο χρονικό διάστημα, χωρίς να αποκλειστεί ο κίνδυνος του μακροχρόνιου αποκλεισμού. Η καταπολέμηση της ανεργίας και η προώθηση της ένταξης στις αγορές εργασίας θα πρέπει να συμβαδίζουν. Στο ξεκίνημα της ανάκαμψης, οι πολιτικές χρειάζεται να προετοιμάζουν τον κόσμο για να αδράξει τις επαγγελματικές ευκαιρίες, να προωθούν ποιοτικές θέσεις εργασίας και να αποτρέπουν τη μακροχρόνια εξάρτηση. Η πραγματική ένταξη μπορεί να συμφιλιώσει τους στόχους της καταπολέμησης της φτώχειας, της αύξησης της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και της ενίσχυσης της απόδοσης των κοινωνικών δαπανών.

Μεγαλύτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις νέες και παλιές μορφές φτώχειας και αποκλεισμού, στη δημογραφική γήρανση και στις ταχύτατα μεταβαλλόμενες κοινωνίες, ανοικτές πλέον στην παγκοσμιοποίηση και τις μετακινήσεις πληθυσμών. Η πρόληψη και η αντιμετώπιση της φτώχειας, ιδίως της παιδικής φτώχειας, είναι κρίσιμης σημασίας για την προετοιμασία της Ευρώπης για το μέλλον, την αποφυγή κατασπατάλησης του ανθρώπινου δυναμικού, ανδρών και γυναικών.

Η κρίση έχει επιδεινώσει τη φτώχεια στις διάφορες μορφές της, όπως τον αποκλεισμό από τη δυνατότητα απόκτησης στέγης. Η ακρίβεια, το ζήτημα των αστέγων, η κοινωνική πόλωση και η γκετοποίηση της στέγης, καθώς και νέες μορφές στέρησης της κατοικίας, βρέθηκαν την τελευταία δεκαετία στο επίκεντρο της δημόσιας πολιτικής η οποία έχει συχνά έλλειψη των σωστών πληροφοριών και συστημάτων αξιολόγησης. *Οι ολοκληρωμένες στρατηγικές για την αντιμετώπιση του αποκλεισμού από τη δυνατότητα στέγασης και το ζήτημα των αστέγων θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στις πολιτικές μετά την πάροδο της κρίσης, έτσι ώστε να διαμορφωθούν συνεκτικές και περιβαλλοντικά βιώσιμες κοινωνίες.*

Η οικονομική ανέχεια υπονομεύει την ψυχική και σωματική υγεία και απειλεί να οξύνει τις ανισότητες ως προς την υγεία. Ο αντίκτυπος της κρίσης δεν θα είναι παντού ο ίδιος, ανάλογα με την αρχική κατάσταση της υγείας και τις ικανότητες των κρατών μελών να αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις. *Η αυξημένη ζήτηση μαζί με τη σοβαρή δημοσιονομική πίεση καθιστά πάλι επείγον θέμα την αποδοτικότητα των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης. Η πρόκληση είναι να βελτιωθεί η αποδοτικότητα και να εξασφαλιστεί παράλληλα η πρόσβαση όλων σε ποιοτική υγειονομική περίθαλψη.*

Οι συνταξιούχοι έχουν επηρεαστεί σχετικά λίγο μέχρι σήμερα από την κρίση, αν και δημιουργούν ανησυχία οι περικοπές στις πληρωμές σε ορισμένες χώρες με υψηλά ποσοστά φτώχειας στους ηλικιωμένους. *Παρόλα αυτά, η κρίση και οι προοπτικές χαμηλότερου εισοδήματος είναι πιθανότατο να επιδράσουν στα συνταξιοδοτικά συστήματα κάθε είδους και να οξύνουν το δημογραφικό πρόβλημα.* Καθώς οι συντάξεις εξαρτώνται όλο και πιο πολύ από τις εισφορές επί των αποδοχών σε όλο τον επαγγελματικό βίο, η επάρκεια της σύνταξης θα εξαρτηθεί από την ικανότητα των αγορών εργασίας να προσφέρουν ευκαιρίες για μακροβιότερες και πιο ολοκληρωμένες επαγγελματικές διαδρομές.

Έντονη μετατόπιση προς την εξασφάλιση σύνταξης μέσω κεφαλαιοποιητικού συστήματος φέρνει στο προσκήνιο το κόστος των μελλοντικών συντάξεων σε μια δημογραφικά γηράσκουσα κοινωνία. Αυξάνει, επίσης, την έκθεση των συνταξιοδοτικών συστημάτων στις χρηματοπιστωτικές αγορές. *Οι διακυμάνσεις της ικανότητας των κεφαλαιοποιητικών συστημάτων ως προς τη διαχείριση της κρίσης δείχνουν ότι έχουν σημασία οι διαφορές στον σχεδιασμό, την κανονιστική ρύθμιση και τη στρατηγική επενδύσεων.* Σημασία θα έχει, επίσης, η καλύτερη εξισορρόπηση της ασφάλειας για τους αποταμιευτές και των προσιτών τιμών έναντι δυνητικών κερδών και ζημιών.

Η κρίση έχει αναδείξει την προστιθέμενη αξία του συντονισμού της πολιτικής μέσω της ανοικτής μεθόδου συντονισμού για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη (αποκαλούμενη κοινωνική ΑΜΣ) και έχει διαμορφώσει το πλαίσιο για την πλήρη αξιοποίηση της μεθόδου αυτής. Η από κοινού παρακολούθηση του κοινωνικού αντικτύπου της κρίσης έδωσε έμφαση στην αξία της αμοιβαίας μάθησης και της ανταλλαγής καλών πρακτικών. Έχει αυξηθεί η συνειδητοποίηση και οπωσδήποτε έχει βελτιωθεί η από κοινού αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Βασιζόμενοι στα διδάγματα της κρίσης και στα δέκα χρόνια στρατηγικής της Λισαβόνας, θα χρειαστεί να τονώσουμε τη βιώσιμη μεγέθυνση μαζί με τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την κοινωνική συνοχή και συστηματικά να αξιολογούμε την πρόοδο των αποτελεσμάτων σε κοινωνικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της ισότητας των φύλων. Το Ευρωπαϊκό Έτος 2010 για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού παρέχει έγκαιρα τη

δυνατότητα να επιβεβαιωθεί η δέσμευση, στην οποία προέβη η ΕΕ πριν από δέκα χρόνια, για δραστικές ενέργειες με σκοπό την εξάλειψη της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι ισχυρές πολιτικές παρεμβάσεις και οι αυτόματοι σταθεροποιητές έπαιξαν μεγάλο ρόλο στην άμβλυνση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης. Ωστόσο, ο πλήρης αντίκτυπος της κρίσης στον πληθυσμό δεν έχει ακόμη αντιμετωπιστεί. Η Επιτροπή προβλέπει ότι η **ανεργία** μπορεί να υπερβεί το 10% το 2010 και οι κοινωνικές δαπάνες να αυξηθούν από 27,5% σε 30,8% του ΑΕγχΠ μεταξύ 2007 και 2010.

Με 5 εκατομμύρια επιπλέον ανέργους από ό,τι στο ξεκίνημα της κρίσης, το εισόδημα έχει ελαττωθεί για πολλά νοικοκυριά τα οποία αντιμετωπίζουν πλέον τον κίνδυνο της φτώχειας και της υπερχρέωσης – και για μερικά από αυτά η κρίση έγινε αιτία για απώλεια της κατοικίας. Οι συνέπειες φάνηκαν πολύ νωρίς για τους μετανάστες, τους νέους εργαζομένους και τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας, όπως και όσους είχαν συμβάσεις προσωρινής απασχόλησης, ιδίως γυναίκες, αλλά η ανεργία αγγίζει και άλλες κατηγορίες, που μέχρι σήμερα θεωρούνταν ασφαλείς. Τα ποσοστά ανεργίας μπορεί να παραμείνουν υψηλά για αρκετό χρονικό διάστημα, με συναφείς κινδύνους τη **μακροχρόνια ανεργία και τον αποκλεισμό**.

Η φύση, το μέγεθος και τα αποτελέσματα της κρίσης δεν είναι τα ίδια σε όλη την ΕΕ. Η ανεργία αυξήθηκε από 2,7% σε 3,9% σε μία χώρα και από 6,0% σε 20,9% σε μια άλλη. Επίσης, τα κράτη μέλη ξεκίνησαν από διαφορετικές κοινωνικές καταστάσεις. Το 2008 τα **ποσοστά κινδύνου φτώχειας** κυμαίνονταν από 9% έως 26%. Το εύρος της κάλυψης και το επίπεδο ενίσχυσης που παρείχε η κοινωνική προστασία διέφεραν, επίσης, από τη μια χώρα στην άλλη και μεταξύ των κοινωνικών ομάδων. Οι ανισότητες αυτές αντικατοπτρίζονται και στην αντίληψη του κοινού για την κρίση: τον Ιούνιο του 2009 ενώ για τους περισσότερους η κρίση είχε αυξήσει τη φτώχεια, το ποσοστό αυτών που ένιωθαν πολύ έντονα τη σχέση αυτή κυμαινόταν από 10% έως 69%.

Οι παρεμβάσεις πολιτικής διαφέρουν επίσης ως προς την κλίμακα και την εστίαση. Η Επιτροπή εκτιμά ότι οι **δαπάνες για μέτρα που ελήφθησαν κατά διακριτική ευχέρεια** κυμαίνονται από λιγότερο από 1% του ΑΕγχΠ σε ορισμένες χώρες σε πάνω από 3,5% σε άλλες. Η Επιτροπή προβλέπει ότι μεταξύ 2007 και 2010 οι κοινωνικές δαπάνες θα αυξηθούν κατά λιγότερο από 1 ποσοστιαία μονάδα σε τρεις χώρες και έως και 6 ποσοστιαίες μονάδες ή και παραπάνω σε τέσσερις άλλες χώρες.

Τα κράτη μέλη χρησιμοποίησαν τους πόρους του **Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου** (ΕΚΤ) για να ενισχύσουν τους ανέργους, να αποτρέψουν απολύσεις και να βοηθήσουν τους πιο ευάλωτους να αντιμετωπίσουν τα διαρθρωτικά εμπόδια για την ενσωμάτωσή τους στην αγορά εργασίας. Εκμεταλλεύτηκαν την ευελιξία του ΕΚΤ για να αναπροσαρμόσουν τα επιχειρησιακά τους προγράμματα, τροποποιώντας τα όταν ήταν ανάγκη, και χρησιμοποίησαν τις απλουστεύσεις που πρότεινε η Επιτροπή για να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα των πόρων του ΕΚΤ. Τα προγράμματα του ΕΚΤ παρέχουν, επίσης, οικονομική στήριξη στους μακροπρόθεσμους στόχους της ΕΕ για την κοινωνική ένταξη, υποβοηθώντας με τον τρόπο αυτόν την ανάκαμψη και την κοινωνική συνοχή.

Η κρίση αναδεικνύει την ανάγκη ενίσχυσης των πολιτών σε μια εποχή σημαντικών δημοσιονομικών περιορισμών. Έρχεται, συνεπώς, στο προσκήνιο η ατζέντα της ΕΕ για **πιο αποτελεσματική και αποδοτική κοινωνική ένταξη και κοινωνική προστασία**, με την επιδίωξη του στόχου της πρόσβασης για όλους, της επάρκειας και της βιωσιμότητας και σε αυτό εστιάζει μακροπρόθεσμα η κοινωνική ΑΜΣ. Τυχόν βραχυπρόθεσμες απαντήσεις στο πρόβλημα πρέπει να είναι συνεπείς με τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που χρειάζονται για τον εκσυγχρονισμό της κοινωνικής πολιτικής, την πρόληψη τυχόν χρόνιας ζημίας για την οικονομία και την προετοιμασία για μακροπρόθεσμες προκλήσεις, όπως η δημογραφική γήρανση.

2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΕΝ ΜΕΣΩ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤ'ΑΠΟ ΑΥΤΗΝ

Η **ανεργία** στην ΕΕ φθάνει σήμερα το 9,1% και μπορεί να φτάσει στο 10,3% το 2010. Το ποσοστό είναι υπερδιπλάσιο για τους **νέους εργαζομένους** (20,7%) και τους **μετανάστες** (19,1%). Η απώλεια αποδοχών επηρεάζει όλα τα μέλη της οικογένειας και ιδίως τα **παιδιά και άλλα εξαρτώμενα μέλη**. Οι **νέοι** πλήττονται επίσης λόγω της έλλειψης επαγγελματικών ευκαιριών. Η ωρίμανση των συνταξιοδοτικών συστημάτων έχει συντελέσει στη μείωση των κινδύνων φτώχειας για τα ηλικιωμένα άτομα σε πολλές χώρες. Ωστόσο, η κρίση απειλεί την εξέλιξη επαρκών συντάξεων στις περιπτώσεις όπου η φτώχεια των ηλικιωμένων είναι πολύ έντονη.

Η κρίση θα έχει επίσης πιθανότατα επίδραση σε **όσους βρίσκονται πολύ μακριά από την αγορά εργασίας**, είτε είναι άεργοι είτε μακροχρόνια άνεργοι. Ακόμη και πριν από την κρίση, τα άτομα με λίγες δεξιότητες, με ειδικές ανάγκες ή προβλήματα διανοητικής φύσεως, οι μετανάστες – ιδίως οι γυναίκες – είχαν περιορισμένη πρόσβαση στην κατάρτιση και άλλες παρόμοιες υπηρεσίες που παρέχουν κάποια εφόδια. Οι πρόσφατες προσπάθειες να δοθεί ώθηση στην απασχολησιμότητα όλων μπορεί να υπονομευτούν από την έλλειψη θέσεων εργασίας και την αυξανόμενη πίεση στις υπηρεσίες κατάρτισης και εξεύρεσης εργασίας.

Η διατήρηση ενός αξιοπρεπούς βιοτικού επιπέδου για όλους είναι ζωτικής σημασίας για να εξασφαλιστεί ότι οι άνθρωποι ζουν αξιοπρεπώς και ότι διατηρείται η απασχολησιμότητά τους και η μαθησιακή ικανότητα. Γενικά, οι περισσότεροι Ευρωπαίοι μπορούν να βασίζονται σε ένα **αποτελεσματικό δίκτυ ασφαλείας**, από τα καλύτερα στον κόσμο. Υπάρχουν ωστόσο ανεπάρκειες.

Η αποτελεσματικότητα των **παροχών ανεργίας** παρουσιάζει μεγάλες διαφορές ανάλογα με την κάλυψη, τη διάρκεια, τους όρους παροχής και το ποσοστό αντικατάστασης των παροχών. Οι νέοι εργαζόμενοι με βραχύβιες επαγγελματικές διαδρομές, οπότε και μικρό ιστορικό εισφορών, όπως και μερικοί αυτοαπασχολούμενοι, ενδέχεται να μην δικαιούνται παροχές ανεργίας, ενώ για τους εργαζομένους με συμβάσεις μερικής ή προσωρινής απασχόλησης το ύψος των παροχών είναι μικρότερο από ό,τι για τους άλλους εργαζομένους.

Με τις μεταρρυθμίσεις για **περισσότερα κίνητρα για εργασία** έχουν καταστεί αυστηρότερα τα κριτήρια επιλεξιμότητας ή έχει μειωθεί το ύψος ή η διάρκεια των παροχών. Αλλά σε συνδυασμό με τη μεγαλύτερη έμφαση στα **μέτρα ενεργοποίησης**, οι μεταρρυθμίσεις αυτές συνέβαλαν στη μείωση της μακροχρόνιας ανεργίας. Ωστόσο, δεν κατάφεραν πάντα να μειώσουν τη **μακροχρόνια εξάρτηση από την πρόνοια**. Επιπλέον, παρά το ότι ορισμένα

κράτη μέλη παρέτειναν τη διάρκεια των παροχών και χαλάρωσαν τα κριτήρια επιλεξιμότητας ως απάντηση στην κρίση, η πίεση στα **συστήματα τελευταίας καταφυγής** έχει αρχίσει να αυξάνεται, καθώς οι παροχές ανεργίας καταργούνται για όλο και περισσότερους δικαιούχους. Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη χάραξης ολοκληρωμένων στρατηγικών εξόδου βάσει των **αρχών της ενεργητικής ένταξης**.

Το πεδίο εφαρμογής και η επάρκεια των **διατάξεων για το ελάχιστο εισόδημα** διαφέρουν από τη μία χώρα στην άλλη της ΕΕ. Στις περισσότερες χώρες, η κοινωνική πρόνοια μόνη της δεν επαρκεί για να βγάλει τους ανθρώπους από την φτώχεια αλλά, γενικά, μειώνει την ένταση. Πρόσφατες προσπάθειες για τον εκσυγχρονισμό της κοινωνικής πρόνοιας εστιάστηκαν στα οικονομικά κίνητρα για εργασία· αλλά η έλλειψη σαφών μηχανισμών για την αναπροσαρμογή των ελάχιστων εισοδημάτων έχει συχνά οδηγήσει σε **επιδείνωση της επάρκειας των παροχών** σε βάθος χρόνου. Σε όλες τις χώρες, η **μη αξιοποίηση της δυνατότητας αυτής** επηρεάζει την αποτελεσματικότητα των συστημάτων, αν και όχι στον ίδιο βαθμό παντού. Οι πολύπλοκοι κανόνες, η έλλειψη πληροφόρησης, η αξιολόγηση κατά τη διακριτική ευχέρεια του αρμοδίου, τα διοικητικά λάθη και ο φόβος του στιγματισμού είναι μερικοί από τους πολλούς λόγους που εξηγούν την απροθυμία καταφυγής στο ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα. Υπάρχουν, συνεπώς, περιθώρια για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των **συστημάτων ελάχιστου εισοδήματος**.

Η επαρκής στήριξη από το εισόδημα έχει πολύ μεγάλη σημασία για τους ανθρώπους σε ώρα ανάγκης, αλλά οι πολιτικές πρέπει και να τους βοηθούν να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας. Τόσο οι δαπάνες όσο και η συμμετοχή σε **ενεργητικά μέτρα για την αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της διά βίου μάθησης**, έχουν βελτιωθεί συνολικά τα τελευταία χρόνια. Πλην όμως, χρειάζεται να γίνουν περισσότερα για να εξασφαλιστεί ότι όλοι έχουν πρόσβαση, και οι ανειδίκευτοι, οι νέοι και οι ηλικιωμένοι, οι μόνοι γονείς και όσοι επιστρέφουν στην αγορά εργασίας μετά από ένα διάστημα άδειας για τη φροντίδα εξαρτώμενου μέλους, οι μετανάστες και τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Η εμπειρία δείχνει ότι η μακροχρόνια ανεργία και η αεργία τείνουν να παραμένουν σε υψηλά ποσοστά μετά την ανάκαμψη. Τα σύγχρονα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης είναι σημαντικό εργαλείο για την αποτροπή των ασφαλισμένων από το να κάνουν μακροχρόνια χρήση παροχών ασθένειας και αναπηρίας ή πρόωρης συνταξιοδότησης.

Οι κατάλληλες και εξατομικευμένες **υπηρεσίες πρόνοιας και απασχόλησης** έχουν μεγάλη σημασία για την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι ενδιαφερόμενοι στη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας και την κοινωνία. Τα προσωπικά, οικογενειακά και κοινωνικά προβλήματα πρέπει να επιλύονται από ποιοτικές υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και υγείας.

3. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΑΣΤΕΓΩΝ ΚΑΙ Ο ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΣΤΕΓΗΣ

Η **έλλειψη κατάλληλης στέγης** είναι ένα μακροχρόνιο πρόβλημα στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Την τελευταία δεκαετία, η επιδείνωση της ακρίβειας, το ζήτημα των αστέγων, η κοινωνική πόλωση και η γκετοποίηση της στέγης, καθώς και νέες μορφές στέρησης της κατοικίας βρέθηκαν την τελευταία δεκαετία στο επίκεντρο της δημόσιας πολιτικής. Με την κρίση και την αύξηση της ανεργίας, ορισμένες χώρες αναφέρουν περισσότερες περιπτώσεις **μη εξόφλησης δανείων και κατασχέσεων**. Τα χαμηλά

εισοδήματα και τα υψηλά κόστη ευθύνονται, επίσης, για την αύξηση των **εξώσεων**. Τα κράτη μέλη αντέδρασαν με μέτρα για την προστασία των κατόχων υποθηκών, την αύξηση της ενίσχυσης του εισοδήματος και τη βελτίωση της παροχής κοινωνικών και δημόσιων κατοικιών. Σε ορισμένες περιπτώσεις, έχουν ληφθεί στοχευμένα μέτρα, όπως η στέγαση αστέγων και σχέδια για την ενεργειακή απόδοση.

Το **κόστος και η ποιότητα της στέγασης** παίζουν κεντρικό ρόλο στο βιοτικό επίπεδο και την ευεξία. Το 38% των ανθρώπων που βρίσκονται στο όριο της φτώχειας ξοδεύουν πάνω από το 40% του διαθέσιμου εισοδήματός τους για στέγαση – πάνω από το διπλάσιο του μέσου όρου (19%). Τείνουν επίσης να αντιμετωπίζουν χειρότερες συνθήκες στέγασης από ό,τι το υπόλοιπο του πληθυσμού με πάνω από το 27% εξ αυτών να διαβιώνει σε υπερπλήρεις κατοικίες (ο μέσος όρος για την ΕΕ είναι 15%) και το 38% να αντιμετωπίζουν τουλάχιστον ένα πρόβλημα στέρησης στέγης (έναντι του μέσου όρου για την ΕΕ που είναι 22%). Πρόσφατα στοιχεία από τα κράτη μέλη σχετικά με **όσους κοιμούνται στο δρόμο και όσους δεν έχουν κατοικία** φανερώνουν μια σύνθετη εικόνα αλλά δείχνουν ότι η κατάσταση έχει χειροτερέψει σε ορισμένες χώρες. Η σωστή εκτίμηση του προβλήματος, στο οποίο εμπεριέχονται και αυτοί που ζουν επισφαλώς και σε ακατάλληλα καταλύματα, επιζητεί μια από κοινού συμφωνηθείσα μεθοδολογία για την ΕΕ.

Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη απασχολεί το ζήτημα των αστέγων και του αποκλεισμού από τη δυνατότητα απόκτησης στέγης και γι' αυτό έχουν υιοθετήσει **εθνικές ή τοπικές στρατηγικές** για την αύξηση της ευαισθητοποίησης, τη βελτίωση του συντονισμού και της εφαρμογής της πολιτικής και την εξεύρεση πόρων. Ωστόσο, οι στεγαστικές πολιτικές αντιμετωπίζουν πολλαπλές προκλήσεις. Η κατανομή της ευθύνης για τη χάραξη και την υλοποίηση της πολιτικής μεταξύ εθνικών και τοπικών αρχών, φορέων παροχής υπηρεσιών και ΜΚΟ είναι συχνά πολύπλοκη. Οι πιο επιτυχείς στρατηγικές περιλαμβάνουν **αποτελεσματική διακυβέρνηση** και ισχυρή συνεργασία όλων των συντελεστών. Υπάρχει επίσης ανάγκη για **εμπεριστατωμένη πληροφόρηση και αξιολόγηση**. Οι πρόσφατα εγκριθέντες δείκτες της ΕΕ για τα κόστη στέγασης και τη στέρηση κατοικίας είναι μια σημαντική εξέλιξη, αλλά δεν υπάρχουν ακόμη ακριβή και συνεπή δεδομένα για τους αστέγους στα περισσότερα κράτη μέλη. Οι στρατηγικές γίνονται, κατά γενικό κανόνα, αποτελεσματικότερες εάν έχουν **συγκεκριμένους στόχους**, όπως η πρόληψη του φαινομένου των αστέγων· η μείωση της διάρκειας του· η στοχοθέτηση των σοβαρότερων κατηγοριών αστέγων· η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών για τους αστέγους ή η παροχή προσιτών κατοικιών.

Τα αίτια του αποκλεισμού από τη στέγαση μπορεί να είναι διαρθρωτικά (απώλεια της εργασίας, φτώχεια ή έλλειψη κατάλληλης και προσιτής στέγης), προσωπικά (διάλυση της οικογένειας, αρρώστια), θεσμικά (εξιτήριο από ίδρυμα ή φυλακή) ή να έχουν σχέση με την επιβολή διακρίσεων. Οι πολιτικές πρέπει επίσης να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες μορφές του φαινομένου των αστέγων και σε νέες ομάδες κινδύνου, όπως τα άτομα με χαμηλόμισθες, κακής ποιότητας ή εποχικές θέσεις εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των νέων και των μεταναστών και των μετακινούμενων εργαζομένων.

Το πρόβλημα του αποκλεισμού από τη στέγαση και το ζήτημα των αστέγων απαιτεί, συνεπώς, **ολοκληρωμένες πολιτικές** που να συνδυάζουν την **οικονομική ενίσχυση σε ατομικό επίπεδο, την αποτελεσματική κανονιστική ρύθμιση και την ποιότητα των κοινωνικών υπηρεσιών**, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών στέγασης, απασχόλησης, υγείας και πρόνοιας. Χρειάζεται να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στις προδιαγραφές ποιότητας

των κοινωνικών υπηρεσιών και στα συγκεκριμένα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι άστεγοι για να έχουν πρόσβαση σε αυτές.

Οι κοινωνικές και δημόσιες κατοικίες είναι κύρια συνιστώσα των στεγαστικών πολιτικών και συχνά η μόνη λύση για τους αστέγους. Ωστόσο, είναι πολύ συνηθισμένο φαινόμενο η υπερβάλλουσα ζήτηση. Σε αρκετές περιπτώσεις αυτό οφείλεται σε στροφή της πολιτικής προς την ιδιωτική στέγαση. Η ποιότητα των υπαρχόντων καταλυμάτων παραμένει ένα ζήτημα παρά τις προσπάθειες για τη βελτίωση του επιπέδου. Τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, ιδίως το ΕΤΠΑ, θα μπορούσαν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στις περιφέρειες σύγκλισης. Περιπτώσεις συσσώρευσης προβλημάτων όπως ο αποκλεισμός από τη στέγαση και το ζήτημα των αστέγων μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσω στεγαστικών σχεδίων και προγραμμάτων αστικής ανάπλασης για την προώθηση βιώσιμων κοινοτήτων και την ανάμειξη των κοινωνικών τάξεων.

Οι στρατηγικές για την αντιμετώπιση του αποκλεισμού από τη στέγαση και το ζήτημα των αστέγων έχουν κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση κοινωνικά περιβαλλοντικά βιώσιμων οικονομιών, και θα πρέπει να είναι αναπόσπαστο μέρος των στρατηγικών για την περίοδο μετά την κρίση.

4. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΓΙΑ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΥΠΟ ΕΠΙΔΕΙΝΟΥΜΕΝΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΑΥΣΤΗΡΟΤΕΡΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥΣ

Τα στοιχεία για τον **αντίκτυπο της κρίσης στην υγεία** είναι ακόμη ελάχιστα, αλλά η εμπειρία δείχνει ότι οι περίοδοι οικονομικής κάμψης αυξάνουν τους κινδύνους για την ψυχική και σωματική υγεία και ότι αρνητικά αποτελέσματα μπορούν να εμφανιστούν μακροπρόθεσμα. Η κατάσταση της υγείας επηρεάζεται από την έκταση και τη διάρκεια της οικονομικής και κοινωνικής επιδείνωσης. Έμμεσες συνέπειες μπορούν να υπάρξουν καθώς λόγω δημοσιονομικών περιορισμών ενδέχεται να μην μπορούν να ικανοποιηθούν οι ανάγκες σε επίπεδο υγειονομικής περίθαλψης.

Η απότομη αύξηση της ανασφάλειας είναι αγγογόνος παράγοντας που επηρεάζει τον πληθυσμό γενικότερα. Η επαγγελματική ανασφάλεια, οι αναδιαρθρώσεις και η μακροχρόνια ανεργία επηρεάζουν σημαντικά την ψυχική υγεία, συνδέονται με τις αυτοκτονικές τάσεις, τον αλκοολισμό και την κατάχρηση φαρμάκων, την αύξηση του κινδύνου για καρδιαγγειακά νοσήματα και έχουν συνέπειες στη θνησιμότητα. Επιπλέον, χαμηλότερο εισόδημα για το νοικοκυριό μπορεί να καθυστερήσει και να εμποδίσει την καταφυγή σε υπηρεσίες υγείας. Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη να προαχθεί η ένταξη στην αγορά εργασίας, ώστε να προληφθούν οι κίνδυνοι για την υγεία.

Οι συνέπειες για την υγεία δεν είναι ίδιες σε όλη την ΕΕ και διαφέρουν ανάλογα με το βάθος της κάμψης της οικονομίας και της ευρωστίας του τομέα υγείας και των πολιτικών πρόνοιας. Μερικά από τα κράτη μέλη που έχουν θιγεί περισσότερο από την κρίση είναι και εκείνα όπου η σχετική κατάσταση της υγείας είναι πολύ άσχημη και η κοινωνική πολιτική και η πολιτική υγείας είναι λιγότερο ανεπτυγμένες. Οι διαφορές οξύνονται από τις **πολιτικές**. Ενώ σε μερικές δέσμες μέτρων για την ανάκαμψη περιλαμβάνονται έκτακτες δαπάνες για την υγεία, άλλα κράτη έκαναν περικοπές στον προϋπολογισμό για την υγεία. Στις χώρες που επικρατούν συνολικά άσχημες συνθήκες και μεγαλύτερες ανισότητες στον τομέα της υγείας υπάρχει και

μεγαλύτερη ανισότητα στην πρόσβαση στην περίθαλψη και οι δαπάνες για την υγεία είναι μικρότερες από ό,τι σε άλλα κράτη μέλη. Ανεξαρτήτως δημοσιονομικής πίεσης, οι χώρες αυτές ενδέχεται να μην επενδύουν αρκετά στην υγεία των πληθυσμών τους. Στις χώρες αυτές θα χρειαστούν περισσότερες και πιο αποτελεσματικές δαπάνες για την περίθαλψη, και σε ό,τι αφορά την προβολή των θεμάτων αυτών αλλά και την πρόληψη.

Οι σε βάθος και εύρος **ανισότητες στον τομέα της υγείας εντός των κρατών μελών** δείχνουν ότι δεν έχουν όλα τα κράτη μέλη επωφεληθεί το ίδιο από την οικονομική πρόοδο που συνεπάγεται καλύτερη υγεία. Η θνησιμότητα και η νοσηρότητα που μπορούν να αποφευχθούν απομυζούν την κοινωνία, μειώνουν την απασχόληση, την παραγωγικότητα και τη μεγέθυνση ενώ αυξάνουν την πίεση στους προϋπολογισμούς για την υγεία. Για την αποκατάσταση των ανισοτήτων στον τομέα της υγείας χρειάζεται να δοθεί προσοχή στους κοινωνικούς καθοριστικούς παράγοντες της υγείας σε όλες τις πολιτικές, να παρέχεται ικανοποιητικά η υγειονομική περίθαλψη και να επανεξεταστούν οι προτεραιότητες. Για να περιοριστούν οι **ανισότητες στον τομέα της υγείας μεταξύ των κρατών μελών** πρέπει να εξεταστεί περισσότερο πώς επιδρά στην υγεία η χρήση των διαρθρωτικών ταμείων και όλων των ευρωπαϊκών πολιτικών.

Ενόψει των αυξανόμενων αναγκών και των σφιχτών προϋπολογισμών **η βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας** παίρνει επείγοντα χαρακτήρα. Είναι πιθανόν να υποστούν μακροχρόνια πίεση οι δημόσιοι προϋπολογισμοί στα περισσότερα κράτη μέλη, οπότε η θέση προτεραιοτήτων, η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα είναι υψίστης σημασίας. Οι δαπάνες για την υγεία έχουν σημασία, φθάνουν κατά μέσο όρο το 9% του ΑΕγχΠ και κυμαίνονται από 5% σε 11%. Οι δαπάνες συναρτώνται σε μεγάλο βαθμό με το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ αλλά οι πραγματικές δαπάνες εξαρτώνται από πολλούς και ποικίλους παράγοντες. Στους σημαντικότερους διαρθρωτικούς παράγοντες συγκαταλέγονται οι νέες τεχνολογίες, η αύξηση των προσδοκιών, η δημογραφική γήρανση και η αύξηση των ανθυγιεινών συμπεριφορών.

Ο σχεδιασμός, η οργάνωση και η υλοποίηση της υγειονομικής περίθαλψης επηρεάζει αξιοσημείωτα τη **σχέση κόστους/οφέλους**, και παρόμοια επίπεδα δαπανών μπορούν να οδηγήσουν σε διαφορετικά αποτελέσματα. Αυτό έχει ως συνέπεια δυνητικά κέρδη εντός του τομέα, αλλά και με τη βελτίωση των κοινωνικών καθοριστικών παραγόντων για την υγεία. Οι διαφορές μεταξύ των συστημάτων ως προς τις δαπάνες και τις σχετικές τιμές δημιουργούν ερωτήματα για τις δομές χρηματοδότησης και εκτέλεσης και τις πολιτικές προτεραιότητες (π.χ. πρόληψη έναντι αγωγής). Ο τομέας της υγείας εμπεριέχει, επίσης, μεγάλες δυνατότητες για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, κάτι που είναι σημαντικό για τις στρατηγικές επιστροφής στη βιώσιμη μεγέθυνση και απασχόληση. Μαζί με τη μακροχρόνια φροντίδα, στον τομέα αυτόν αναλογεί το 10 % της συνολικής απασχόλησης και, με τη δημογραφική γήρανση, η ζήτηση για κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υγείας θα αυξηθεί.

5. ΠΙΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Οι συνταξιούχοι μέχρι σήμερα έχουν σχετικά επηρεαστεί λίγο, υποβοηθούμενοι από τα σταθερά εισοδήματα και το χαμηλό πληθωρισμό και χάρη σε βελτιώσεις στις ελάχιστες συντάξεις τα τελευταία χρόνια. Όσοι συνταξιοδοτούνται τώρα ή στο εγγύς μέλλον δεν φαίνεται να έχουν σοβαρές συνέπειες, με εξαίρεση λίγα κράτη μέλη. Και αυτό διότι ο κύριος

όγκος του εισοδήματος του συνταξιούχου προέρχεται από δημόσια **διανεμητικά** συστήματα που ανθίστανται στις βραχυπρόθεσμες κυκλικές διακυμάνσεις ακόμη και αν υποστούν αυξανόμενη πίεση, καθώς τα μικρότερα ποσοστά απασχόλησης θα μειώσουν τις εισφορές και τη φορολογική βάση. Επιπλέον, στις λίγες χώρες όπου το εισόδημα από κρατικές συντάξεις είναι σημαντικό, οι καταβαλλόμενες συντάξεις τείνουν να είναι του τύπου με τις καθορισμένες παροχές, όπου ο επενδυτικός κίνδυνος αναλαμβάνεται από το σύστημα και όχι από τον ασφαλισμένο. Σε λίγα κράτη μέλη οι περικοπές στις ήδη μέτριες παροχές προκαλούν ανησυχία, δεδομένου ότι τα ποσοστά φτώχειας των μεγαλύτερης ηλικίας ατόμων στις χώρες αυτές ήταν ήδη υψηλά.

Εντούτοις, καθώς τα συνταξιοδοτικά συστήματα και τα οικονομικά πλαίσιά τους αλλάζουν, οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της κρίσης μπορούν, αν δεν αντιμετωπιστούν, να είναι σοβαρότερες για τους **μελλοντικούς συνταξιούχους**.

Η κρίση έχει εκθέσει τα ευάλωτα **κεφαλαιοποιητικά συστήματα** στην αστάθεια των χρηματοπιστωτικών αγορών και έδειξε ότι οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, οι κανονιστικοί και εποπτευόμενοι φορείς πρέπει να προωθήσουν μια πιο συνετή διαχείριση των αποταμιεύσεων των ασφαλισμένων και να βρουν ένα ισορροπημένο τρόπο για να αξιοποιήσουν τα πλεονεκτήματα των κεφαλαιοποιητικών συστημάτων. Το εύρος των ζημιών και οι ακόμα μεγαλύτερες αποκλίσεις στην απορρόφηση των κραδασμών αναδεικνύουν τη σημασία που έχουν οι διαφορές στο σχεδιασμό των ταμείων συντάξεων και των επενδυτικών στρατηγικών.

Από τη διακύμανση των συνεπειών σε όλη την Ένωση μπορούν να συναχθούν διδάγματα για το πώς μπορούν να βελτιωθούν τα κεφαλαιοποιητικά συστήματα και να επιτευχθεί **ισορροπία ασφάλειας, προσιτότητας και αποδοτικότητας** για τους ασφαλισμένους αποταμιευτές. Αντιστοίχως, προβάλλει μια νέα ημερήσια διάταξη για αλλαγές στις μορφές αυτών των συστημάτων και η ανάγκη να ολοκληρωθούν ταχύτατα τα ημιτελή μέρη των νέων υποχρεωτικών συστημάτων (π.χ. αυτά που αφορούν ασφαλέστερες εξ ορισμού επιλογές, τρόπο ζωής, ανώτατα όρια δαπανών υγείας για τον ασφαλισμένο, κανόνες μετατροπής σε ετήσια πρόσοδο και περίοδος αποπληρωμής κεφαλαίου). Εάν επιτευχθεί αυτό, θα έχει γίνει ένα σημαντικό βήμα στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης του κοινού στα κεφαλαιοποιητικά συστήματα σύνταξης. Από την κρίση φάνηκε, επιπλέον, πώς θα πρέπει να περιληφθούν τα ταμεία συντάξεων στα μέτρα για τη σταθεροποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών. Η ανάγκη για **καλύτερη κανονιστική ρύθμιση** θα έχει έτσι ευρωπαϊκή διάσταση.

Η μακροπρόθεσμη πρόκληση της **δημογραφικής γήρανσης** έχει αποκτήσει μεγαλύτερη σημασία. Η ισορροπία μεταξύ επάρκειας και βιωσιμότητας –το επί δεκαετίες αντικείμενο μεταρρυθμίσεων στο ασφαλιστικό σύστημα– υφίσταται και άλλη πίεση λόγω της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης. Τα αυξημένα ποσοστά απασχόλησης για τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας και τις γυναίκες πρέπει να προστατευθούν από την ανερχόμενη ανεργία. Οι δέσμες μέτρων για την ανάκαμψη έχουν προλειάνει το έδαφος για την οικονομική μεγέθυνση αλλά έχουν επίσης περιορίσει τις επίπονες βελτιώσεις στα δημοσιονομικά που προορίζονταν για να χρηματοδοτήσουν τις πρόσθετες δαπάνες για την αντιμετώπιση της δημογραφικής γήρανσης. Αυτό το χαμένο έδαφος πρέπει να ξανακερδηθεί.

Οι μελλοντικοί συνταξιούχοι ενδέχεται να είναι περισσότερο εκτεθειμένοι στις διακυμάνσεις των χρηματοπιστωτικών αγορών και των αγορών εργασίας. Η σημασία της βάσει κεφαλαιοποιητικού συστήματος χορηγούμενης σύνταξης θα αυξηθεί σημαντικά, ιδίως στο

πλαίσιο των ασφαλιστικών συστημάτων καθορισμένης εισφοράς όπου οι επενδυτικοί κίνδυνοι αναλαμβάνονται τυπικά από τους συνταξιούχους αποταμιευτές. Οι συντάξεις που χορηγούνται από τα διανεμητικά συστήματα θα βασίζονται, αντίστοιχα, σε εισφορές συναρτώμενες με τις αποδοχές όλου του επαγγελματικού βίου και με τις σημερινές τάσεις μόνον όσοι έχουν πολύ μεγάλες σταδιοδρομίες και συνεχές ιστορικό εισφορών θα δικαιούνται πλήρους (ανώτατης) σύνταξης. Η τάση αυτή θα έχει ιδιαίτερα ισχυρό αντίκτυπο στις γυναίκες. Η επάρκεια δεν θα εξαρτάται μόνο από την ικανότητα των εργαζομένων να ανταποκρίνονται θετικά στα νέα εργασιακά κίνητρα των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Θα συναρτάται επίσης με την ικανότητα των αγορών εργασίας να παρέχουν επαρκείς ευκαιρίες για **μακροβιότερες και συνεχείς σταδιοδρομίες**.

Οι μεταρρυθμίσεις που υιοθέτησαν τα περισσότερα κράτη μέλη για να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων αντιπροσωπεύουν ένα πολύ σημαντικό βήμα, αλλά πρέπει να διευρυνθούν για να εξασφαλιστεί η χορήγηση επαρκών συνταξιοδοτικών παροχών. Για να γίνει αυτό θα χρειαστεί να δουλεύουμε περισσότερο και για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Εκτός από τις μεταρρυθμίσεις στο συνταξιοδοτικό, αυτό θα έχει ως συνέπεια τη λήψη μέτρων για την εκτίναξη των επιδόσεων της αγοράς εργασίας και την ανεύρεση και άλλων πηγών για εισόδημα σύνταξης.

Η επιτροπή κοινωνικής προστασίας, σε συνεργασία με την επιτροπή οικονομικής πολιτικής, προτίθεται να επαναξιολογήσει την πρόοδο που έχει συντελεστεί την τελευταία δεκαετία μεταρρυθμίσεων των συνταξιοδοτικών συστημάτων υπό το φως της κρίσης και τα οξυμένα προβλήματα εξασφάλισης επαρκών και βιώσιμων συντάξεων μέσα σε ένα πλαίσιο χαμηλότερων ρυθμών μεγέθυνσης και αυξανόμενης δημογραφικής γήρανσης.

6. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Από την αρχή της κρίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η επιτροπή κοινωνικής προστασίας δεσμεύτηκαν να **παρακολουθήσουν από κοινού τις κοινωνικές συνέπειες της κρίσης** και να εντοπίσουν τα αναδυόμενα κοινωνικά προβλήματα και τυχόν νέα μέτρα πολιτικής. Η εργασία αυτή παρουσιάστηκε στο Συμβούλιο και οδήγησε σε μια **ενδεδειγμένη εξέταση των συγκεκριμένων προκλήσεων στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής**, όπως τα συστήματα ελάχιστου εισοδήματος και τα κεφαλαιοποιητικά συστήματα συντάξεων. Έδωσε επίσης την ευκαιρία για **ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών** και αυξημένη ευαισθητοποίηση και κατανόηση των κοινών προκλήσεων.

Η ανάγκη για την αντιμετώπιση ταχύτατα της κρίσης οδήγησε πολλά κράτη μέλη στο να ενισχύσουν την ικανότητά τους ανίχνευσης κοινωνικών προβλημάτων και στο να εντείνουν τη συνεργασία μεταξύ συντελεστών της κοινωνίας και θεσμικών φορέων. **Διεύρυναν τη γνωστική τους βάση** για τον κοινωνικό αντίκτυπο της κρίσης, με τη χρήση διοικητικών στοιχείων ή ειδικών μέσων παρακολούθησης, μεταξύ άλλων και νέων ερευνών. Έγιναν βήματα για τη βελτίωση της επιλογής της χρονικής στιγμής διεξαγωγής των κοινωνικών ερευνών της ΕΕ.

Οι χώρες με καθιερωμένες **ρυθμίσεις και πρακτικές διακυβέρνησης** επωφελήθηκαν από τη δέσμευση και την κινητοποίηση των συντελεστών. Οι κοινωνικοί εταίροι είχαν συχνά ρόλο-κλειδί στο σχεδιασμό και την υλοποίηση βραχυπρόθεσμων μέτρων για την αγορά εργασίας με σκοπό τη διατήρηση θέσεων εργασίας. Η τοπική αυτοδιοίκηση και οι ΜΚΟ σε όλη την

Ευρώπη αντιμετώπισαν αυξημένη ζήτηση για κοινωνικές παροχές και υπηρεσίες ενώ ταυτόχρονα τα έσοδά τους συρρικνώθηκαν. Η συνεργασία και ο συντονισμός αυτών των παικτών ήταν πολύτιμο κεφάλαιο.

Τον Σεπτέμβριο του 2009, η επιτροπή κοινωνικής προστασίας υιοθέτησε **έκθεση** –με τίτλο «*Ανάπτυξη, απασχόληση και κοινωνική πρόοδος στην ΕΕ*»– στην οποία φαίνεται ότι την τελευταία δεκαετία, τα οφέλη από τη μεγέθυνση δεν κατανεμήθηκαν ισομερώς και ότι η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός παραμένουν σημαντικό πρόβλημα για τις περισσότερες χώρες της ΕΕ, αν και υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές για διάφορες περιοχές της Ευρώπης. Από αυτό συνάγεται ότι χρειάζεται συστηματική αξιολόγηση της προόδου ως προς τα κοινωνικά αποτελέσματα, συμπεριλαμβανομένης της ισότητας των φύλων. Για το σκοπό αυτό, έχει μεγάλη σημασία να ενισχυθεί η κοινωνική ΑΜΣ μέσω της αύξησης της αποτελεσματικότητας και της προβολής.

Το Ευρωπαϊκό έτος 2010 για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού θα δώσει νέα ώθηση με την αύξηση της ευαισθητοποίησης, την ενίσχυση της δημιουργίας συμπράξεων και την αναζήτηση νέων συντελεστών. Θα πρέπει να ωθήσει την ΕΕ να επιβεβαιώσει τη δέσμευση που εξήγγειλε δέκα χρόνια πριν για την ανάληψη δραστηκών ενεργειών για την εξάλειψη της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.